Tečaj XV. **NOVICE** List 46.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 10. junija 1857.

Gospodarske skušnje.

(Koliko škodo delajo kozé v gojzdih.) Neki posestnik v Tirolih jo je izrajtal takole: Vsak kmet vé, da koza na dan najmanj 3 funte klaje potrebuje. Recímo, da le 4 veršiči mladih drevesic vagajo 1 lot, tedaj vsaka koza na dan 384 mladja izruje, ali če je že nekoliko odrastlo, mu veršiče pomuli, kar je posebno hojovju škodljivo. Potem takem čeda 300 kóz v enem mescu pokončá 3 milijone in 456000 drevesic brez tistih, ki jih z nogami poteptá. Postavimo, da 100 takih drevesic stojí na štirjaškem sežnji (kvadrat-klaftri), tedaj 300 kóz vsaki mesec 21 oralov in 960 štirj. sežnjev gojzdne zareja pokončá. — Iz tega je očitno, kako škodljive so kozé gojzdom, in da v deželah, kjer imajo veliko kóz, ni mogoče, da bi gojzdi se zarejevali.

(Pomoč kadar živino napenja.) Sopet je prišel čas, v kterem se pogostoma nahaja, da živino napenja. Večkrat že smo govorili v „Novicah“ od te nevarne bolezni in rekli, da živo apno v vodi raztopljeno (4 lote na 4 maslice vode) se šteje med najbolje pomočke; kadar pa je vamp kakor boben napet in živina že komaj diha, takrat se ni dalje muditi in treba je berž z nožem (trokárjem) na levi lakotnici prebosti vamp, da se izpusté v njem napravljeni in zaderžani vetrovi (gazi) in vodeni sopari. Ker pa je še zmiraj nismo tako dalječ pripravili, da bi vsak gospodar imel tak nož (trokár), čeravno ni drag, in ker tudi živega apna ni povsod berž pri rokah, naj povémo gospodarjem še en pomoček, ki je že mnogokrat ozdravil napeto živino in kteri je povsod tam pri rokah, kjer je kak vodnjak (štirna) ali kak studenec ali kaka reka. Ta pomoček je merzla voda.

Napeta živina se tedej pelje k merzli vodi in s korcom, golido ali kako drugo posodo razun glave po celem životu posebno pa po lakotnicah z merzlo vodo neprenehoma skozi pol ure ali še dalje poliva, dokler ne začnó vetrovi od živine iti zadej in spredej in dokler se ne začne živina tresti.

Potem se mora živina počasi prepeljevati, da se ložé vetrov izprazne, pa tudi blata.

Če pa je živina tako zlo napeta, da komaj gré ali da celó več vstati ne more kadar leží, je treba v škafih merzle vode prinesti in jo polivati. —

Ako polivanje z merzlo vodo ne pomaga, je še zmiraj čas pripraviti apna kakor smo gori rekli, in pa nož, da se ji vamp ubode.

Kako pa in zakaj pomaga polivanje z merzlo vodo? Morebiti misli kdo, da je to le „kravarska učenost“, — pa ni; pomoč merzle vode se opira na skušnje učenih živinozdravnikov in pa na kemijsko vednost. Kadar živino napenja, ji začne klaja v vampu vreti; napravi se tedaj v vampu (pervem govejem želodcu) velika vročina, ktera vodene sopare v njem še bolj razpenja in ti z gasi vred napenjajo živino še huje. Če se tedaj poliva trebuh z merzlo vodo, se ohladí vse, kar je v vampu in vodeni sopúhi se spremené v kapljice, ktere ne raztegujejo več vampa in napenjanje potem neha. Treba pa je, da se napeta živina v tem tudi blata izprazne, da zaderžano blato ne naredí iznova napenjanja. Zato je prav, živino počasi prepeljavati, ji v ritnik seči, jo klištirati, pa tudi soli ji piti dati ali v njo vliti.

H koncu tega sostavka ponavljamo še že stokrat rečeno, da merzla voda je poleti pri mnogih boleznih, ktere izvirajo iz hude vročine, poglavitno zdravilo.

Obertnijske skušnje.

(Da se zidovje, kamnje in cegel ne drobí po mokroti in sapi pod milim nebom) je Francoz Daines znajdel nov pomoček v žvepljenem cvetu in olji, lanénem ali drugem. Na 1 del žvepla se vzame 8 delov olja, oboje vkup zmeša, v lončéno posódo dene in na ognji tako dolgo močno greje, da se žveplo raztopí in z oljem zmeša. Ko se je zmes ohladila, se s penzeljnom ali kak drugač zid namaže.

(Da se mesingaste rečí lepše svetijo in tudi delj časa obvarjejo), naj se namažejo s firnižem, kteri se naredí iz sledečih rečí in se zlati lak (Goldlackfirniss) imenuje: Vzame se namreč 12 lotov rumenega šelaka (blonden Schellack), pol lota gumigutija, pol lota drakonove kervi (Drachenblut) in 32 lotov vinskega cveta (Weingeista) 92 gradov močnega.

Imenik tistih, kterim so bile v dunajski razstavi svetinje in pohvalne pisma podeljene.

Na Štajarskem.

Zlato svetinjo je dobila:
c. k. kmetijska družba za nabérko raznih pridelkov in pa za nabérko kmetijskega orodja in mašin.

Veliko sreberno svetinjo so prejeli:
gosp. Juri Stöger iz Perneka za mircodolinskega bika, — gosp. Fr. Roč za gladeže, — svetli nadvojvoda Joan za vino, — gosp. Kleinošek, v Gostingu za šampanjevec, — vinotergovska družba v Marburgu za vino, — gosp. V. Čebul v Cmureku za vino.

Malo sreberno svetinjo so prejeli:
samostan Admontski za vino, — grof Brandis v Vindenau-u za vino, — gosp. Rožger iz Stadt-la za Rabtalsko sejavnico.

Veliko bronasto svetinjo so prejeli:
žl. gosp. Kodolič v Radgoni za vino, — gospá grofinja Sarvar-jeva za vino, — gosp. Jož. Vokaun iz Celja za predivo.

Malo bronasto svetinjo so dobili:
gosp. Jan. Paher pri sv. Lorencu za mircodolinsko kravo, — gosp. Fr. Schönwetter iz Ehrenhausen-a za puro, — gosp. Körösi iz Gradca za škoporeznico, — gosp. Warbüchler za žernev.

Pohvalne pisma šo prejeli:
gosp. Juri Stöger iz Perneka za mircodolinsko kravo, — c. k. kmetijska družba za verbovnik, — gosp. Dominik Čolnik iz Dervanja je dobil eno pohvalno pismo za razne kmetijske pridelke in izdelke, drugo pa za vina, med kterimi so bile nektere po-

sebno dobre spoznane, — za vina so še dalje prejeli pohvalne pisma: gosp Druškovic iz Slovenjo-Gradca, knez-Windischgrätzovo grajšinsko oskerbništvo, — gosp. Pan iz Konjic, — gosp. Stöger iz Štainc-a, — gosp. Fürst iz Ptuja, — samostan sv. Pavla v Marburgu, — gosp. vitez Pistor iz Radgone, — gosp. Sartori pri sv. Trojici; — za klepalo je prejel gosp. Naubeshuber iz Pettenbach-a, za drenažne cevi pa gosp. Frid. Schmidt v Gradcu pohvalno pismo.

Pomenki ljubljanskega zgodovinskega družtva
v zboru mesca majnika.

Družtveni tajnik gosp. dr. E. Kosta je najpoprej bral sostavek, ki ga je gosp. P. Hicinger spisal od škofov Aemone. Po pravilih Schönleben-a in Valvazor-ja, Linhart-a in Richter-ja si tudi gosp. Hicinger prizadeva dokazati in sosebno zoper zahtéve istrijanske Cittanuove in friulske Gemone spričati, da že stara Aemona je v 4. in 5. veku svoje lastne škofe imela. Sila težavno je sicer to reč do dobrega dognati, ker nikakoršnih spominkov ni, kteri bi pričali, da je to gotovo tako; kar pa je le dokazov za verjetnost tega terdenja najti, je gosp. Hicinger po svoji navadni marljivosti in bistroumnosti zvesto nabral in ž njimi podperl svojo spričbo.

Gimnazijalni vodja gosp. Nečásek je zanimive rečí povedal od nekdanjih „akademiških novincov“ (beanov) in ojstrih preskušinj, kterim so bili nekdaj učenci podverženi, preden so bili vzeti v šolo.

Gosp. dr. H. Kosta je govoril o rokopisu neke stare igre, ktera je predstavljala terpljenje Jezusa Kristusa. Rokopis te žaloigre v nemškem jeziku, ktera je bila 6. aprila, 1730 v Krajnji na vélikem tergu tako ginljivo igrana, da se je vse jokalo, in ktera ima napis: „das Leiden unseres Herrn und Heilandes Jesu Christi. Vollständig vorgebracht. NB. Welches zu Krainburg auf dem öffentlichen Platze den 6. April 1730 als ein schmerzenvolles Tragöd, allen nicht ohne häufigen Thränen ist vorgestellt worden“, je gosp. dr. H. Kosta pogube otel, sicer bi bil leta 1837 z Reignersfeld-Busetovo zapuščino kot zaveržen papir prodan in za kak zavitek porabljen. Spisana je ta žalostna igra v klobasah (Knittelvers) in razdeljena v 15 razdelkov; začne se z navodom (prologom) in vsak razdelk se končuje z vmesjem po šegi korov v gerških žaloigrah. Pomenljiva je ta igra — pravi gosp. dohtar — deloma zato ker je nemško pisana in je pred 127 leti prebivavce dandanašnjega skor čisto slovenskega mesta k joku posilila, deloma pa zato, ker je edina ljudska igra te verste, od ktere se vé, da je bila na Krajnskem očitno igrana.

Gosp. profesor Metelko je nadalje govoril o Miklosičevih filologičnih delih in med drugim tudi razložil, kaj visokoučeni prof. Miklosič o staroslovenskem jeziku in njegovi razmeri do ostalih slovanskih jezikov misli, kar je našim jezikoslovcem iz slavnih Miklosičevih knjig znano.

Potem se je bral sostavek gosp. prof. Terstenjak-a, v kterem k napisu na Krajnskem najdenega rimskega kamna „Laburo ex voto sacrum“ na filologičnem potu dokazuje, da korenine in pomeni sanskritske besede arth, nemške Elben (Elfen) in slovanske lab (tedaj labur „svitli duh“ itd.) se ravno tako ujemajo kakor povestice Indov, Slovanov in Germanov o „ninkih“ (Elfen).

H koncu zbora je družtveni tajnik dr. E. Kosta v pretres vzel štatistične tabele, ktere se v Pragi na svetlo dajejo. Kakor sta šolski svetovavec gosp. Becker za nadvojvodino Avstrijo, in „Klagenf. Zeit.“ za Koroško dokazala, do omenjene tabele nimajo nobene vrednosti za nju dežele, tako je tudi gosp. dohtar dokazal, da nimajo za Krajnsko nobene cene.

Še nekaj o Rojenicah.

Gospod Terstenjak prosi v 44. listu „Novic“ za kakšno o Rojenicah. Náte! kar je meni znanega.

Ko sem majhen bil, so mi stara mati marsikaj vedili povedati in popevati in marsikaj bi bil od njih zapomnil, če bi mi ne bili prezgodaj umerli. Ker mi je Matija ime, so mi večkrat pesem in pripovedko ali legendo od mojega patrona ponovili, ki jo kolikor toliko še znam in toraj tukaj ob kratkem povém.

Kadar so oče ali mati svetemu Matiju kruha rezali, vselaj so jim tekle solze z očí. Svetemu Matiju se je to čudno zdelo. Praša enkrat matere, ko so mu ravno kruha rezali: mati, zakaj pa vselaj vekate, kadar meni kruha režete? Mati pa so jeli še bolj vekati. Matija jih le ne neha popraševati in tako dolgo jih moleduje, da so mu povedali in djali: O kaj bi ne vekala, ker boš meni in očetu glavo odsekal. Ko si še majhen v zibeli ležal, pristopile so h tebi Rojenice in prisojale, da boš Matija svet mož, pa boš očetu in materi glavo odsekal. To je svetemu Matiju žal zavdalo; imel je očeta in mater prerad, da bi mogel kaj takega storiti. Kar jo skrivaj potegne od doma, gré in hodi noč in dan po neznanih krajih dokler ne pride v deveto deželo. V deveti deželi se vstavi in vseli, češ, oče in mati gotovo ne bosta zvedila za me, in jaz jima ne bom odsekal glav. Oženi se ondi v deveti deželi in pobožno živí z zakonsko družo. Enkrat je bil nekje na opravkih. Sreča ga ženska in mu reče: Matija Matija, ti se tukaj mudiš, domá pri tvoji gospé pa drugi spé. Sveti Matija babo serpo pogleda in pravi: kar ženske govoré, so včasih rade laží bilé. To je bila pa hudoba. Berž je dalje šla in se premenila v mladega človeka. Pride mu proti in pravi: Matija Matija, ti se tukaj mudiš, pri tvoji gospé pa drugi spé. Sveti Matija ga pogleda in pravi: kar mladi govoré, so rade laží bilé. Hudoba gré dalje, premeni se v starega moža in pravi: Matija Matija, ti se tukaj mudiš, pri tvoji gospé pa drugi spé. Matija ga pogleda in pravi: kar stari rekó, je časi rado res biló. Verne se domú in gré naravnost v hram, kjer je njegova in žene postelja stala. Vidi, da možk in ženska vkup ležita. Jeza ga zgrabi, mahne s sekiro in obema glavi odseka in gré iz hrama. Kar mu pride žena naproti vsa vesela in reče: o Matija, povem ti vesele stvarí, dobili smo gosposke gostí, tvoj oče in tvoja mati sta prišla k nam vás. V hram sem ju peljala na najino posteljo spat, da si odpočijeta, ker sta od dolgega pota utrujena. Zdaj se Matiju očí odpró kaj je storil, da je očetu in materi glavo odsekal. Zaveka, zavpije: o Rojenice, Rojenice!

Zato sv. Matija v pratiki še dan današnji s sekiro malajo.

To je legenda o sv. Matiju, — pesmi dozdaj še nisim mogel dobiti, pa vém, da bi se na Gorenskem že mogla najti. Če se ne motim, je pred nekaj leti v „Novicah“ g. J. Novak po ti legendi pesemco napravil. *)

(Dalje sledí.)

O cerkvenem petji in orglanji po deželi.

Spisal Kamilo Mašek.

(Dalje.)

Razložil sem znanosti, ktere mora vsak dober organist imeti; skusil bom jih še na drobno smatrati in zraven naznaniti pripomočke, s kterimi si more vsak sam potrebno vedo o tem zadobiti. Mislim pa, da imam tukaj z ljudmi opráviti, ki so se že z muziko pečali ali kterim vsaj pervenci muzike niso neznani.

1. Kaj je občno muzikoslovje?

Občno muzikoslovje obsega: a) osnovo nót ali sekiric (Notenplan, Vorräume und Nebenlinien), b) imena in versto nót in stank (Pause), c) peterih raznih notnih ključev, d)

*) V „Novicah“ leta 1853. Vred.

takte in razmero not v takte, e) mero časa (tempo), f) škalo in g) vse olepševanje in znamnja muzikalnega igranja ali popevanja.

Kar je o teh rečéh vediti treba, se nahaja v vsakem muzikalnem vodilu. Ako se hoče pa kdo bolj izuriti in natanjčniše se podučiti, mu svetujem: Knecht's „musikalischer Katechismus“, F. D. Weber „Theorie der Musik“, Prag bei M. Berra, in Dr. G. Schilling „allgemeine Volksmusiklehre“, Augsburg bei Lampart 2 gold. 15 krajc.

2. Presledkoslovje (Intervallenlehre).

To je za organista iz dvojnegn obzira potrebno. Pervič mora vediti daljino enega glasa do druzega natanko, ako hoče iz nót (ex notis ali à vista) peti, in drugič je tvarina vseh soglasij (Akorde).

Poduk o tej reči se zadobí v vsaki večji muzikalni generalbas-šoli, ali v knjigi, ki o soglasji govoré, n. p., v knjigi: Weber „Theorie der Musik“.

3. Znanstvo generalbasa.

To se s prejimenovanim sklepa in govorí o sočasnem zazvonenji več glasov.

Ako več glasov naenkrat zapoje, se velí to soglasje ali akord. Najnižji glas se imenuje glavni glas (Grundton); vsi drugi so iz tega izpeljani. Če, na priliko, zapojó glasovi *f*, *a*, *c*, je glavni glas *f*; izpeljana glasova sta pa *a* in *c*. Čerki *a* in *c* se ne zapisujete v notah, ampak nad glavni glas *f* se zapišete številki **3** in **5**, kar toliko pomeni kakor tretji in peti glas iz *f*. — Tako ravnanje se imenuje generalbas. Dobre in dober kup knjige o generalbasu so: „Kurz gefasste Generalbassschule“ von W. A. Mozart, Wien bei Haslinger, 30 kr., „Anfangsgründe des Generalbasses“ von J. Wanhal, Wien bei Haslinger, 30 kr., „der Generalbass in Beispielen zur Selbstübung“ von A. Rieder, Wien bei Spina 1 fl. 30 kr., „Generalbasslehre“ v. G. Wälder, Augsburg bei Böhm.

4. Nauk o harmoníi (Harmonielehre).

Ako bi ne bilo samo na sebi potrebno dobro izurjen biti o mnogoglasni stavi ali harmoníi, bi je vendar mogel vsak organist toliko znati, kar je za-nj neobhodno potrebno, da zamore namreč cerkveno godbo za svoje okolšine in svoje moči prenarediti. Postavimo, da organist na deželi ima samo eno pevko, ktera sopran poje, in on sam je tenorist. Kaj slabo bi se ujemalo, ako bi se iz čveteroglasne stave sopran (najvišji glas) spremljal s tenor-glasom (tretjim glasom). Ako pa ima vednost o stavi, si bo kmalo potrebne presledke (Intervalle) za spremljevanje melodije zmislil. — Mnogoglasje ali harmonijo razjasnuje prav dobro dr. Schilling v knjigi „Harmomielehre“ (Polyphonie), Langensalza, Schulbuchhandlung, in Albrechtsberger „Kurze Regeln des reinsten Satzes“, Wien bei Haslinger 30 kr.

Kaj več o tej reči bom pozneje enkrat govoril.

5. Nauk o zavijanji glasa ali modulacíi.

Tudi o tej reči hočem pozneje enkrat obširniše govoriti. Za zdaj naj zadostuje sledeče:

Vsak prestopek se zgodí po tako imenovanem dominantnem akordu (imenuje se namreč peti glas v škali „dominante“ (vladavni glas) in ako temu petemu glasu pridenemo terc, kvint in sept, se imenuje to soglasje dominantni akord. V razjasnjenje prilika: Preskočiti hočem iz *Cdur* v *Ddur*; ako hočem to, moram najprej vediti peti glas (dominante) od *Ddur*; peti glas je *a*, tedaj je *a* dominante od *Ddur*. Zdaj glavnega glasa *a* išem terc, kvint in sept, in dobim *cis*, *e* in *g*, tedaj dominantni akord od *Ddur* je *a*, *cis*, *e*, *g* in je tisti akord, kteri me prepelje iz *Cdur* v *Ddur*. Na to vižo se vsi prestopki gotovo zadenejo.

Dobre knjige o tej reči so: „Ausweichungen von C in die übrigen Töne für Anfänger“, Augsburg bei Böhm, 18 kr., „Ausweichungen von Albrechtsberger“, Wien bei Haslinger, 20 kr., „48 Uebergänge von J. C. Kühn“, Wien bei Haslinger, 30 kr., „Kurze und leichte Modulation“, von Kempter, Augsburg bei Böhm, 18 kr.

6. O cerkveni glasbi (Choral).

O tej reči si naj ložé vsak organist pri svojem gosp. fajmoštru potrebnega znanja poišče. Naj opomnim tukajle, da v koralu sta samo dva ključa: ključ C in ključ F.

Tista nota, ktera s ključem na eni liníi stojí, ima tudi ime kakor ključ. Linije so čvetire, note pa so trojne, namreč: dolga, srednja in kratka.

Polglas je vedno eno stopnjo pod ključem.

Več o tej reči se nahaja v: „Choral-Lehre“ von Schiedermeyer, Linz, „Abhandlung über Kirchenmusik“ von Anton Scherer, St. Pölten, in v druzih knjigah.

(Dalje sledí.)

Naše slovstvo.

Spisal Matija Majar.

(Dalje in konec.)

Horvati imaju samo jednu jedinu stupinju do književne sloge jugoslavenske. Prepričani smo, da se jim nikako ne ubrani, storiti tudi tu stupinju. Od léta 1836 do 1848, to je v kratkih 12 létih, su toliko dognali, da se jim bude po pravici někada svět čudil. Sprijeli su serbsko narečje za svoj književni jezik, upeljali su obdobni pravopis; na njihovom iskrenom rodoljubju se je nam duša ogrela, sprijeli smo od njih obdobni pravopis. To bi moralo biti golemo, srepo veliko čudo, da bi samo cirilska pismena ne mogli po malo vpeljati. Ni tréba drugoga, nego samo da některi izverstnejí spisovatelji někada kak sostavek cirilskimi pismeni napišu i ga pošlju v „Dnevnik“ ali v „Sedmicu.“ Podpišite tudi svoje ime, da se naše serce razveseli blage uzajemnosti našega naroda, kadar vidimo ime Horvata ali Slovenca v serbskom listu. Slavensko pero je čestito: čto mi Slaveni napišemo, možemo brez straha pred cělim světom glasno čitati a i svojem slavenskim imenom podpisati.

Slovenci imamo dalje do književne sloge: vendar samo polagano, razborito i stanovitno napred i gotovo dojdemo do zaželjenoga cilja.

Čto moramo dělati?

1. Marljivo dopisujmo v naše „Novice“ o horvatskih, serbskih i bulgarskih reči. Některi naših su že počeli. To je podučivno i zanimivo za nas vse; tudi naši priprosti ljudi jako radi čitaju něčto o Turčiji, o Bosni, o Serbiji, o Černojgori i Bulgariji; radi poslušaju o svojih bratrih kristjanih tam v Turčiji globokoj. Iz serbskoga „Dnevnika“ i iz „Sedmice“ bi se lehko poslovenilo mnogo lěpih stvari. *)

2. Približujmo se po malo jugoslavenskom književnom jeziku. Některi ga imenuju ilirskim, drugi serbskim, sopet drugi jugoslavenskim. Ime ilirsko je Serbljem někako protivno, zato ga hočemo mi imenovati jugoslavenskim.

Kako bi se približevali?

Pišimo po slovensko, kakor do sada, tudi pridavna imena na *ši*, *ši*, *či*, *ji* sklanjajmo po slovensko na *ega*, *emu*, *em*: vruči, vručega, pri vručem; našega, našemu, pri našem; vsa druga pridavna sklanjamo:

a) na *oga*, *omu*, *om*: dobroga, dobromu, pri dobrom;

b) pišimo *u*: muž, dub, vodu, ribu, budem, budeš, bude, oni jigraju, tresu, nesu, naměsto širokoga slovenskoga *o*: mož, dob, vodo, ribo, bodem, bodeš, bode; oni jigrajo, tresejo, neso;

c) stavljajmo *čto* naměsto *kaj*; naměsto *ino* (*i no* = und aber) samo *i*, kakor drugi Slaveni pišu i govore. Tudi Nemci su opustili svoj „und aber, sintemalen, alldieweilen und was massen“.

Nedobre osobitosti govora serbskoga ne naslědujmo, ne pišimo: lovac, lonac, pevac; orao, misao, dao; naše je pra-

*) Prosimo za to tudi prečast. gosp. pisatelja. Vred.

vilneje: lovec, lonec, pevec; orel, misel, dal; ostali Slaveni pišu ovdě *l*, čto tudi etimologija terja, ker se reče: or*li*, mis*li*, da*li*.

Skusi za čudo spisati sostavek tako, i sam se budeš zavzel nad svojem spisom; izgledal ti bude někako po serbsko i vendar ga bude Slovenec razumel. I ravno to je, čto želimo: pisati po slovensko i to tako, da bi razumili zajedno i Horvati i Serblji. — Oj da bi „Novice“ dovoljile nam někada mali prostorček na koncu lista, za spise v takom slovensko-serbskom jeziku spisane! **)

3. Vadimo se čitati cirilicu. Ni težko, pismena su ali latinska ali gerčka, zato znana, samo njih četvero ali petero je cirilici vlastnih. Několiko pismen se nam ni treba vstrašiti, vsaj nisu turški janičarji. Najložeje se naučiš cirilice i serbščine, ako si naručiš „Serbski Dnevnik“ i „Sedmicu“. Ako dva, tri liste pročitaš, je blizo vsa težava premagana. Slovnika ne trěbuješ; ako se ti naletí něko naznano slovo, čitaj samo dalje, spoznal budeš njegov poměn iz sklada (Zusammenhang). Dobro je, ako si dva prijatelja suseda vkup naručita jeden iztis; pride vsakomu za pol bolji kup, zabavu (razveselenje) ima pa vsaki dvojno: pervu kadar sam něčto zanimivoga čita, drugu: kader se od toga obadva med seboj pogovarjata. Naručiti se more od početka vsakoga měsca.

4. Skušajmo za se napisati něčto slovenskoga s cirilskimi pismeni i navadimo se, kadar pišemo někomu učenomu Slovencu list, da mu některe redke napišemo s cirilskimi pismeni i ga s tem počastimo, kakor učenoga Slovenca, kteri zraven latinskih pismen pozna tudi cirilska. Dijake (študente) opoměnjajmo, da se marljivo vadijo cirilice gradjanske. To je važno, imenitno, je značaj i znamenje učenoga Slovenca. Naše priprosto ljudstvo pa nikako ne nadlegujmo cirilicoj; za njega pišimo skoz i skoz po domače slovensko i s latinskimi pismeni.

5. Některi Slovenci znaju pisati po književno jugoslavensko (ilirsko). Primite blagovoljno za pero i napišite cirilicoj nečto v „Dnevnik“ ali „Sedmicu“.

Mi Slovenci imamo sada dvojno važno delo, pervo: približevati se književnomu serbskomu jeziku, drugo, vaditi se cirilice. Obodvojega děla pa se ne smémo poprijeti v jeden mah, nego jedno za drugim. Kdor piše neki sostavek cirilskimi pismeni nam sada bolje neznanimi, mora ga spisati v jeziku slovenskom nam popolno znanim; ako naprotiv piše někdo v književnom, serbskomu podobnom, jeziku, nam sada ješče bolje neznanom, mora pa pismena upotrěbovati latinska, nam popolno znana. Skokoma se ne smémo zagnati, nego moramo napredovati polagano i razborito. Ne bilo bi koristno v jednom i ravno tistom sostavku se služiti pismeni neznanimi i jezikom neznanim. Oj kako radostno bi bilo gledati, ako bi se mi bližali jugoslavenskom jeziku, kteroga že sadaj v djanju piše več od šest milijonov Jugoslavenov. Imeli bi tada naravno več spisovateljev, več čitateljev, več knjig, veči književno polje; spisovatelji i knjige bi prihadjale izverstneje, slovstvo bogateje. Veselo bi knjige spisovali, lehko jih izdavali i prodajali. Spisovatelju bi se serce širilo radosti, kadar bi pomislil, da njegov spis bude čital i razumel jugoslavenski narod od Bělaka do Varne, od staroga mesta (Cividale) v Italiji do Soluna v Bulgariji.

**) Iz serca radi, ako bi se take poskušnje, ktere dospevajo le učene Slovane, ujemale z namenom prosto-národnega časnika. „Novice“ ne morejo svojih mej še dalje razširiti, ker bi mogle sicer v nemar pustiti svoje glavno vodílo, kterega se dosihmal deržé in ktero zahteva „z omiko slovenskega naroda priskakaje tudi omiko slovenskega jezika.“ Tudi mi mislimo, da nam je Slovencom treba posebnega beletrističnega lista. Vred.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Tersta. Govorí se, da 1. augusta se ima železnica iz Ljubljane v Terst s posebno veliko slovesnostjo odpreti. Cesar sami bojo pričujoči. Sliši se, da do ministrov javnih stavb vseh nemških deržav in do vseh predstojnikov nemških železnic se bojo poslale povabila, naj se udeležijo slovesne vožnje.

Iz Dolenskega nam od mnogih krajev dospeva vesela novica, da terta kaj dobro kaže; Bog jo obvari, da srečno sad donese!

Iz Ljubljane. Iz poziva Njih eksc. deželnega poglavarja grofa Chorinski-ga, ki so se sami nemudoma na požar v Lašiče podali, zvémo, da izmed 53 híš, ki jih šteje ta vas in kterih je celó malo zavarovanih, jih je pogorélo 41, zraven pa še 66 skednjev itd.; škoda se ceni nad 70.000 gold. Z milo besedo kličejo tedaj tudi gosp. deželni poglavar dobrotnike na pomoč.

Novičar iz raznih krajev.

Dunajski uradni časnik je naznanil novo pogodbo zastran kovanja dnarja, ktero so naše cesarstvo in pa nemške deržave, razun Bremen-a, Lubek-a in Hamburg-a, sklenile. Za naše cesarstvo je po ti novi pogodbi ustanovljeno dnarsko merílo po 45 gold.; razmera med starim našim kovanim dnarjem in pa med tistim, ki se bo po novem merilu koval, se bo pozneje oklicala. — V dunajskih časnikih se bere, da vsled žalostne prigodbe ustanovljeno potovanje Nju Veličanstev po Ogerskem je le začasno odloženo, in da še pred prihodnjem mescom se utegne nadaljevanje sedaj zaderžanega potovanja pričakovati. — Po poslednjih novicah maršal Radecki zavolj bolečin čedalje slabotniši prihaja. — Na Dunaji ima leta 1860 velika obertnijska razstava biti ne le za samo naše cesarstvo, temuč za vse dežele svetá. — Grad v Berni (Brün) „Spielberg“ imenovan ni več jetnišnica kakor je dosihmal bil od leta 1820 in tudi že poprej od leta 1740 do 1791, ktero leto je cesar Leopold II. odpravil vse strašne ječe pod zemljo, kamor ni nikoli sonce posejalo in ki so bile le 8 čevljev visoke, 7 dolge, 4 pa široke; le eno takošno ječo nekdanjih časov so ohranili še v spomin. Grad „Spielberg“ predelujejo sedaj za posadko vojaško, ker po pomilostenji cesarskem še ostale hudodelce so preselili v novo jetnišnico v Gičin na Česko. — V Maria-Celji bojo letos obhajali 700letno obletnico tukajšne Božje poti. — V Bruselji in po vsi Belgii vlada mir od 31. maja; sicer je vse kakor je bilo; ministri so hotli odstopiti, pa kralj jih ne odpusti. Cesar Napoleon je nevoljen slušal homatije tikama svoje deržave in je belgijanski vladi berž vediti dal, da bode postavil francozko armado na mejo, ako se Belgija kmali ne pomiri. — Ker pride rusovski car s carico na Nemško in v Berolin, se je spet povzdignila govorica, da se bo car snidel s cesarjem Napoleonom. — Novorojenemu careviču sta car in carica dala pri kerstu ime „Sergi“, ktero ima dosedaj v rusovski cesarski rodovini še ni navadno bilo; izvolila sta to ime, kakor car Aleksander metropolitu Moskave piše, kjer sta po kronanji samostan sv. Sergija obiskala in ondi v molitvi to obljubo storila. — Dvé repati zvezdi potujete in se vidite ravno sedaj na nebu; ena že obleduje, ker se od solnca in zemlje oddaljuje; druga pa čedalje svetlejša prihaja in se suče kot mirna popotnica na neskončnem nebu — 13. dnevu t. m. naproti.

Za pogorelce v Lašičah so darovali:

G. Anton Samasa, zvonar 30 fl., g. Lukež Sušnik, posestnik 1 fl., g. Matija Gerber, bukvovez 2 fl., g. Jan. Novak, mizar 1 fl. 40 kr., g. Jan. Pf. 20 kr., g. Jan. Mühleisen, kupec 20 fl., g. Balant Habè, posestn. 5 fl., g. Jož. Orel, c. k. notár 2 fl., Neimenovana gospá 15 fl., neim. gospa 50 fl., neim. gospá 1 fl., po gospodični J. Š. 28 fl., gospodična Marija Žurgova 12 fl., g. Marija Jagerova 7 fl., g. Mar. N. L. 1 fl., g. Mar. Fincova 2 fl. 19 kr., g. Elizabeta N. 2 fl., g. J. Š. iz Celja 1 fl., g. A. Brus 2 fl., g. dr. Bleiweis 2 fl. — Skupaj 185 fl. 19 kr.

Stritar.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**